

HANEDE JA LAGLEDE SÜGISRÄNDEST 1994. AASTAL

Lemming R o o t s m ä e

Eesti Ornitoloogiaühingu vaatlejatest on 1994. aastal saatnud hanede ja laglede sügisrände kohta andmeid 43 inimest, neist Lääne-Virumaalt 9, Pärnumaalt 6, Harju- ja Tartumaalt kummastki 5, Ida-Virumaalt 3, mujalt vähem. Andmeid ei laekunud Viljandi ja Valga maakonnast.

Kokku registreeriti 507 hanede ja laglede rändeparve, millest aga vaatlejad suutsid liigini määrata vaid 182 (35,9%). Suurima rändeparvede arvuga paistis silma hallhani (78 parve), kellele järgnesid rabahani (57), valgepõsk-lagle (29), suur-laukhani (14) ja mustlagle (4). Keskmiseks rändeparve suuruseks oli 69 lindu (n=427).

Augustis esines enamasti vaid hallhanede liikumisi, mida aga alati veel tõelise rändena tõlgitseda ei saa. Mõnevõrra elavnes hanede ränne alles septembri teisel poolel, olles enam kui 20 vaadeldud rändeparvega intensiivsem 22.-23. ja 30. septembril ning 2. ja eriti 16.-17. oktoobril. Kohe pärast seda vaibus ränne järsult.

Rändesuundi on registreeritud 404 parve puhul, valdasid liikumised edelasse (53,7%), läände (20,3%) ja lõunasse (16,8%).

Järgnevalt kokkuvõttes liikide kaupa.

Rabahani

Esimest rabahanede salka märgati 6. septembril Saaremaa rannikul, järgnevid 9.-10. septembril Põlva maakonnas. Pidev ränne leidis aset 19. ja 26. septembri vahel, seejärel aga vaid üksikutel päevadel kuni 19. oktoobrini. Vaadeldud rändeparvede arv oli suurim 22. ja 30. septembril ning 16. oktoobril. Dekaadide lõikes jaotusid 57 registreeritud rändeparve järgmiselt: septembri I - 3, II - 8, III - 28, oktoobri I - 8 ja II dekaad - 10 parve.

Rabahanede rännet täheldati peaaegu üle kogu maa, rändeparvede arv oli suurim Valga- ja Järvamaal (ä 18), järgnesid Saaremaa (8) ja Pärnumaa (7).

Parvede eelistatud rändesuunaks oli edel (61,5%), lõuna (23,1%) ja lääs (11,5%; n=52). Keskmine lindude arv parves oli 66 (n=43), suurim parv, mida vaadeldi Järvamaal Albu vallas, koosnes 220 linnust.

Elavaim ränne leidis aset kell 10-12 ja 15-18. Ühel juhul täheldati rännet veel enne päikese tõusu, real juhtudel ka mitme tunni jooksul pärast päikese loojumist.

Suur-laukhani

Kuigi suur-laukhani peaks sügisel olema arvukaim läbirändaja, täheldati 1994. aasta sügisel tema läbirännet erakordselt vähe. Esimest rändesalka nähti Tartu juures 19. septembril. Enam-vähem iga päev vaadeldi rändavaid suur-laukhanesid 8.-18. oktoobrini. Kõik vaatlused tehti sisemaal - Tartu, Põlva ja Lääne-Viru maakonnas. Üldse registreeriti vaid 14 rändesalka (septembri II dekaadil 1, oktoobri I dekaadil 7, oktoobri II dekaadil 6).

Viies rändeparves loendati kokku 401 isendit, mis annab keskmiseks rändeparve suuruseks 80 isendit. Suurim parv sisaldas 150 lindu.

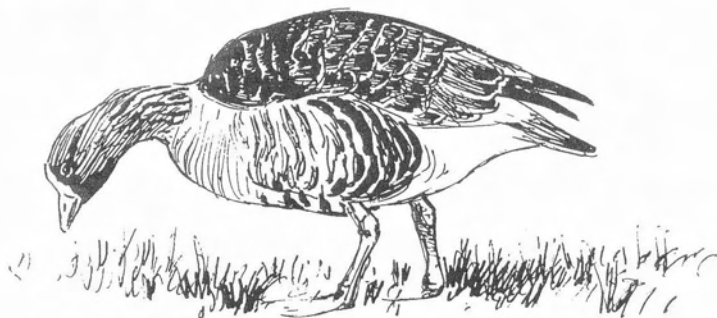
Üheksa registreeritud rändesuuna seas olid eelistatud edel ja lääs (ä 3 vaatlust). Ränne oli elavaim kesk hommikul, kella 9 ja 10 vahel, ühel juhul ka juba õhtupimeduses.

Hallhani

Hallhanede liikumisi täheldati Lääne-Eesti rannikutel, eeskätt Hiiu- ja Saaremaal juba augusti viimasel dekaadil. Kõige enam vaadeldigi rändavaid hallhanesid Saaremaal. Sisemaal, Tõrva juures, nähti esimest salka 17. septembril ja Põhja-Eestis (Järvamaal ja Lääne-Virumaal) 21.-22. septembril. Oktoobris märgati rännet veel ka Tartu ja Põlva maakonnas. Viimased hallhaned lahkusid 30. oktoobril. Dekaadide lõikes jaotusid 78 registreeritud rändeparve järgmiselt: augusti III - 6, septembri I - 32, II - 6, III - 18, oktoobri I - 8 ja II dekaad - 8 parve. Kokku loendati 78 rändeparve enam kui 3600 linnuga.

Rändeparve keskmiseks suuruseks oli 52 isendit ($n=70$). Rohkem kui 50 linnust koosnevaid parvi loendati 11, sealhulgas üle 100-isendilisi parvi 5. Suurim rändeparv, mida nähti 5. oktoobril Hiiu maa vetes, sisaldas 500 lindu.

Rändeliikumise eelissuundadeks olid edel (50,0%), lõuna (16,0%) ja lääs (14,0%; $n=50$ parve). Elavaim oli ränne kell 10-12 ja pärastlõunast kuni pimedani (eriti kell 18-19).

Valgepõsk-lagle

Valdav osa valgepõsk-lagle vaatlustest pärineb Saare- ja Hiiumaa, vähemal määral Pärnumaa rannikult, samal ajal kui sisemaal (Lääne-Viru- ja Järvamaal) on tehtud vaid üksikuid vaatlusi. Esimesi linde vaadeldi juba 6. septembril Laos Pärnumaal, seejärel 24. septembril ka Saaremaal. Pidev ränne aga algas alles 8. oktoobril, see kulmineerus 16.-19. oktoobril ja lõppes 23. oktoobril. Dekaadide lõikes jaotusid 29 rändeparve järgmiselt: septembri I - 2, III - 1, oktoobri I - 4, II - 21 ja III dekaad - 1 parv.

Rändeparve keskmine suurus oli 96 lindu ($n=27$). Enam kui 100 linnust koosnevaid rändeparvi registreeriti 8, kusjuures suurimas rändeparves 17. oktoobril Hiiumaal Malvastes loeti 550 lindu. Puhkeseltsingud aga olid veel suuremad: Saaremaal Kotlandil 8. oktoobril 800 ja Kuressaare juures 9. oktoobril koguni 900 lindu.

Eelistatud rändesuundadeks olid edel (59,3%) ja lääs (29,6%; $n=27$). Ränne oli elavaim kell 8-9 ja ka pärastlõunal (eriti kell 16-17), ühel juhul täheldati rännet ka öösel.

Mustlagle

Mustlagle kohta on tehtud vaid viis vaatlust: 27. augustil Pärnumaal Laos 7 rändeisendit, 6. septembril samas 4 ja 12 rändeisendit, 5. oktoobril peatus Toris 32 ja 8. oktoobril Harkus 28 lindu ning 15. oktoobril lendas Kablist läbi 1 isend.

Autumn migration of geese in 1994

In 1994, 43 observers of the ornithophenological network have sent data on autumn migration of geese. Altogether 507 migration flocks were observed, although only 182 were determined to species (Greylag Goose - 78, Bean Goose - 57, Barnacle Goose - 29, White-fronted Goose - 14, Brent Goose - 4). The average flock size was 69 birds ($n=427$), the flocks migrated mainly to SW (53.7%), W (20.3%) and S (16.8%; $n=404$).

A. anser migrated most intensively in the beginning of September, *A. fabalis* in the third decade of September, *A. albifrons* between 8.-18. Oct. and *B. leucopsis* between 8.-23. Oct. Most flocks were observed in the morning (9-12 a.m.) and afternoon (16-19).